

РОМАН "ІСТОРІЯ ПАНА ЗОММЕРА" П. ЗЮСКІНДА ЯК ЗОБРАЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Шевченко А. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гаврило Л. М.

Між індивідуальною стильовою манерою німецького прозаїка і драматурга Патріка Зюскінда і особливостями мови постмодерністського періоду існує тісний зв'язок. Характерними рисами мови цього письменника є "уриваність" та "надмірність". Саме ці риси є постмодерністським ідеалом, бо імітують математичні прийоми: дуплікацію, множення, перерахування. Перерахування та множення є найчастіше вживаними прийомами у романі "Історія пана Зоммера". Це можна побачити вже у першій главі твору: "Er erfolgte aus viereinhalb Metern Höhe von einer Weisstanne, verlief haargenau nach dem ersten Galileischen Fallgesetz, welches besagt, dass die durchfallene Strecke gleich dem halben Product aus Erdbeschleunigung und Zeit im Quadrat ist ($s = 0,5 g \cdot t$), und dauerte infolgedessen exakt 0,9578262 Sekunden. Das ist eine extreme kurze Zeit". Ці прийоми використовуються для порушення традиційної зв'язаності твору і притаманні багатьом постмодерністським текстам.

Ідіостиль Патріка Зюскінда характеризується використанням значної кількості прикметників, більшість із яких у тексті роману "Історія пана Зоммера" має форму найвищого ступеня (суперлативу). Вживання прикметників у тексті свідчить про домінування номінального стилю в творі. Із цим можна погодитися, а також додати, що прикметники в тексті П. Зюскінда часто використовуються для опису унікальних або незвичних якостей та особливостей персонажів та їх властивостей.

Найвищий ступінь прикметників використовують у мові, коли намагаються підкреслити значення найвищого ступеня якості одного предмета або явища порівняно з іншими. Використання найвищого ступеня (або суперлативу) можна розбити на три категорії: звичайні суперлативи прикметників, окремі вирази, які мають або їм надається значення найвищого ступеня та гіперболізовані звороти [1, 368]. Однак, що стосується роману "Історія пана Зоммера", то автор використовує лише суперлативи прикметників, при чому майже у кожному другому реченні. Як бачимо, мова письменника насичена прикметниками у найвищому ступені, що свідчить про унікальність або незвичність певних якостей, про градацію цих якостей, накопичення та збільшення. Іншим характерним засобом стильової манери письменника є порівняння. Порівняння – троп, який полягає у поясненні одного предмета через інший, подібний до нього, за допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників. Своєю рухливою синтаксичною структурою, розширенням часового та просторового аспектів (минуле та майбутнє) порівняння різняться від метафори, де неприпустимі обставини часу та місця.

Подеколи у порівнянні опускаються сполучники, наближаючи його до метафори. Наведемо приклад з роману: "Ich wartete am Scheideweg zwischen Obernsee und Untersee, keine zwanzig Meter hinter dem Schultor". Як бачимо з наведеного вище прикладу, індивідуальному стилю Патріка Зюскінда властиве використання порівнянь, що свідчить про емоційно – експресивне забарвлення твору. Ця експресивність та образність надають тексту особливого стилістичного забарвлення, що відрізняє стильову манеру письменника від усіх інших.

Одним з яскравих показників індивідуальної стильової манери є вживання "лексики, маркованої часом" (неологізми, архаїзми, історизми). В індивідуальному стилі Патріка Зюскінда спостерігається схильність до вживання неологізмів. Ця група слів та словосполучень також є засобом створення сучасного часового колориту. У художній літературі неологізми використовуються для створення різноманітних естетичних ефектів. Вони відрізняються від інших діючих слів передусім тими асоціаціями з системами календарного (абсолютного та відносного) і внутрішнього часу слова, які вони викликають у мовній свідомості членів певного мовного колективу. Ці асоціації в певних межах варіюються соціально – залежно від віку, культурного досвіду, освіти, професії конкретного індивідуума, але стосовно певної низки неологізмів уявлення про їх прояви у колективі носіїв мови в основному співпадають [2, 145].

Співвіднесеність із поняттям часу, притаманна неологізмам, несе, в принципі, узагальнений характер: "строга співвіднесеність із конкретною датою не фіксується, носії мови задовольняються знаннями, що те чи інше слово нове, недавнє чи сучасне".

Уявлення про новизну слова нестійкі та побіжні, але протягом деякого часу вони входять у систему значень слова як особливий вид стилістичного забарвлення, як конотація (відтінки значення слова – семантичні, стилістичні та інші, які співіснують з основним значенням) новизни. Конотація новизни з'являється на ґрунті знань про слова рідної мови, які створюються на засадах індивідуального та мовного досвіду людини. Тому вона відображає об'єктивну дійсність: слова, яким вона притаманна, дійсно нові матеріальні або семантичні одиниці словника. У рідких випадках це відроджені, забуті суспільством матеріальні одиниці, але їм завжди притаманна семантична новизна.

1. Patrik Suskind. Das Parfum – Munchen: Diogen – Verlag, 1985. – P 368.

2. Северская О. И., Преображенский С.Ю. Функционально – доминантная модель эволюции художественных систем: от идиолекта к идиостилю // Поэтика и стилистика 1988 – 1990. – М.: Высшая школа, 1991. – 145 с.